

DZIEWIĘĆDZIESIĄT (90) nm

Oba e jasne.

N (*cum n pers*) dziewięćdziesiąt (5). (*cum subst*) dziewięćdziesiąt (14). (*poza związkami z rzeczownikiem*) dziewięćdziesiąt (7). $\diamond$ *G* dziewięćdziesiąt (8) *Leop*, *BibRadz*, *RejPos*, *BudBib* (2), *ModrzBaz*, *WujNT* (2), dziewięćdziesiąt (1) *OpecŻyw*, dziewięćdziesiąt (1) *KromRozm III*, dziewięćdziesiąt, [*zapis: dywyaczydyesth*] (1) *ZapWar*. $\diamond$ *D* dziewięćdziesiąt (1). $\diamond$ *A* (*cum m pers*) dziewięćdziesiąt (3). (*cum an*) dziewięćdziesiąt (2). (*cum subst*) dziewięćdziesiąt (32), dziewięćdziesiąt (1) *ZapWar*. $\diamond$ *I* dziewięćdziesiąt (3) *MurzNT*, *RejPos*, *WujNT*, dziewięćdziesiąt (3) *OpecŻyw*, *HistRzym*, *SkarŻyw*. $\diamond$ *L* dziewięćdziesiąt (4) *RejZwierc*, *CzechRozm* (2), *SarnStat*, dziewięćdziesiąt (2) *ZapWar*, *RejAp*, dziewięćdziesiąt (2) *MiechGlab*, *BibRadz*.

Składnia orzeczenia: dziewięćdziesiąt (kogo, czego) jest, było, będzie, ma być (13); *dziewięćdziesiąt (kogo, czego) byli* (1); *dziewięćdziesiąt (kogo, czego) jest, było, będzie, ma być KromRozm III, GroicPorz, BibRadz* (2), *LeovPrzep*, *GrzepGeom* (2), *KwiatOpis*, *BudBib* (3); *dziewięćdziesiąt (kogo, czego) jest, było, będzie ma być: dziewięćdziesiąt (kogo, czego) byli SkarJedn* (2 : 1).

Składnia przydawki: ta dziewięćdziesiąt (czego) (1) GrzepGeom; te dziewięćdziesiąt (czego) (1) RejPos.

Składnia rzędu lub zgody z rzeczownikiem przedmiotu liczonego w poszczególnych przypadkach: w składni rzędu N (19), *A* (32), *I* (5), *L* (5); *w składni zgody D* (1), *I* (1), *L* (3); *w składni rzędu lub zgody G* (8).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI i XVIII w.

Liczebnik główny; nonaginta Murm, Mymer¹, Mącz, Cn (90) : Nonaginta. Neuczig. Dziewięćdziesiąt *Mymer¹* 43; *Murm* 200; *Mącz* 251c; Troiá dziewięćdziesiąt/ vczyni dwieście y siedmdziesiąt. *GrzepGeom* L4.

Zestawienia liczebnikowe (3): Undecentum, Sto bes yednego to yeft/ dziewięćdziesiąt y dziewięć. *Mącz* 503a; *Calep* 1135b; Rzekł mu Iefus: Nie powiedamci aż do siedmikroć: ále aż do siedmidziesiąt siedmikroć. (*marg*) do siedmidziesiątkroć siedmi. *G*. Co vczyni czteryftá kroć y dziewięćdziesiąt. (–) *WujNT Matth* 18/22.

W połączeniu z rzeczownikiem lub zaimkiem przedmiotu liczonego (czasem z elipsą rzeczownika) (82) :

W składni rzędu z rzeczownikiem przedmiotu liczonego (61): *ZapWar* 1514 nr 2150; *OpecŻyw* [61]; *MiechGlab* 64; drvgiego bratha yemv pogymano a fewlzy yego wziehto dziewiecdziesiath dufch lyvdv a dwieście fwierzep y dwa thiffiacza ofladzonych psczol *LibLeg* 10/58v, 11/141; Iáđac tedy przez dziewięćdziesiąt dni przyiecháli ku niektorey gorze Adámánthynowey *HistAl* L; *MurzNT Luc* 15/7; Zá Konftáncyufá Celárzá kácyrfskyego zebráło lye było w Antyochiey ná Concilium dzyewyędzzyefyát biskupow kácyrfskich *KromRozm III* P5v; *GroicPorz* b3v; *Leop* 2.*Mach* 8/11, 2.*Esdr* 7/25; Izali też Sára porodzi w dziewięci dziefiat lat? *BibRadz Gen* 17/17, 3/17, 5/9, 30, 17/1, 24 (8); Kfiązę moje okręt obrony iuz rofkazał gotowác ze wlyzytkim doftátkiem ktory mógl nosić/ beczek towáru dziewięćdziesiąt krom ludzi *BielKron* 449, 454v; *LeovPrzep* A4v, Bv, B2, C; *RejAp* 27v; dwa tyfiácá y siedm lenth Morgów/ vczyniá dziewięćdziesiąt Włók *GrzepGeom* Kv; ieft plác

ná dziewięćdziesiąt łznurow Miernickich/ ták ná dłużą iáko ná łzerzą. *GrzepGeom* Kv, L3v, L4; *HistRzym* 41; *RejPos* 166, 168v, 196; *KwiatOpis* Dv; *RejZwierc* 124; a ściány budowánia pięć łokiet ná łzerza (było) w około w około [!]/ zás ná dłużą dziewięćdziesiąt łokiet. *BudBib Ez* 41/12, *Gen* 5/30, 17/24, *Dan* 12/11, *Ez* 4/9, 3.*Esdr* 8/65; *CzechRozm*, 148v, 169v; *ModrzBaz* 121; w Antyochiey dziewięćdziesiąt Biskupow kácerftwo počwirdzili *SkarJedn* 145, 129, 168; otworzyć niechce/ ten ktory przez kilá dziewięćdziesiąt [!] y dáley lat/ człowieká nie widał. *SkarŻyw* 51, 34, 125, [282], 285 [2 r.], 461; Pani wdowa zdziateczkami łwemi łliedniemi, ma im dać marc. dziewięćdziesiąt, ktore piéniądze na Rathy ma wydawać *ZapKóscier* 1580/7v, 1587/73; *StryjKron* 406; *WerGość* 262; *GórnRozm* 12; *SarnStat* 394.

W składni zgody z rzeczownikiem przedmiotu liczonego (5): Iakom ya [...] nadzyevyáezdyesyanth voszyech narąbył [!] w dzyekanowszkyey puszczy drzewa y nyevoszylem go do domv mego *ZapWar* 1514 nr 2150; *Leop Matth* 18/13; [Sara] miała łyná Izááká w dziewięćdziesiąt leciech będąca *RejAp* 82; *CzechRozm* 148v; *WujNT Luc* 15/7.

W składni rzędu lub zgody z rzeczownikiem przedliczonego (8): Iako ya othym dlugu nycz nyewyem o summye dywyaczydyesth kop anym onye othpraschal thako my bog pomozy y yego swyatha maka. *ZapWar* 1544 nr 2584; Sokrates/ łpomináyac nyeyákyye Concilium dzyewyędidzyesyat biskupow [...] ták piífie *KromRozm III* 05; *BibRadz Ez* 4/5; *RejPos* 166; *BudBib Gen* 17/18, *Ez* 4/5; *ModrzBaz* 121; *WujNT Matth* 18/13.

Z elipsą rzeczownika przedmiotu liczonego (8): *OpecŻyw* 60v; Gdzieby kto miał łto owiec/ á obładziłáby iedná z nich: izaż nie opuľczá dziewięćdziesiąt y dziewięć ná gorach/ á idzie łfukác oney co zábładziłá? *Leop Matth* 18/12; dzieńięćioro pokolenie ták było práwye zálnęło iáko pogrzebione przez thák wiele lat iáko dlugo prorok łpał ná bok łwoy/ to iest przez trzyłtá y dziewięć dzieńięt/ Zydowie liczą trzyłtá y dziewięćdziesiąt y łześć tym porządkiem *BibRadz I* 418c *marg*; *RejPos* 147v; *SkarŻyw* 575; *WujNT Matth* 18/12, *Luc* 15/4.

Zestawienia liczebnikowe (47): żył Lámech po łpłodzeniu Noego/ dziewięćdziesiąt pięć lat y pięćłet lat *BudBib Gen* 5/30.

A iekli mu łię przyda náleść iá: záprawdę powiedam wam/ że łię z niey wıęcey wefeli/ niż z onych dziewięćdziesiąt dziewięć/ ktore nie błądziły. *WujNT Matth* 18/13.

ná onym [sądzie] co był pierwey *caufi* wygrał/ łkazał dziewięćdziesiąt tysięcy złotych. *GórnRozm* 12.

Powiedam ci wám/ iłżetz tako wefelé będzie na niebie nad iedny^m grzełłny^m pokutę czyniácy^m/ iako nad dziewięćdziesiąt ij dziewięć łprawiedliwych/ ktorym nietrzeba pokuty. *OpecŻyw* [61], 60v; y kv themv kony wzyatho dzyeyryacdzycyfzyanth y szyedm dobrich *LibLeg* 11/141; *MurzNT Luc* 15/7; *Leop 2.Esdr* 7/25, *Matth* 18/12, 13; GDy iuz tedy Abrámowi było dziewięćdziesiąt lat y dziewięć/ vkazał łię iemu Pan mowiac do niego. *BibRadz Gen* 17/1, *Gen* 17/24, *Ier* 52/23; *LeovPrzep* A4v, Bv, B2; opuľciwłzy onę dzyewyęddzieńięt y dziewięć [owieczek]/ ktorych iuz odeydzye w iedney łpolecńności á w iednym zgromádeniu/ [...] łzuka oney która łie była obładziłá *RejPos* 168v, 166 [2 r.], 196; *KwiatOpis* Dv; *BudBib Gen* 17/24, 3.*Esdr* 8/65; *ModrzBaz* 121 [2 r.]; *SkarŻyw* 125, 285,

575; *ZapKościar* 1587/73; *WujNT Matth* 18/12, *Luc* 15/4, 7; którą sól ludzie szlacheccy/ nie drożey iedno po grofzy dziewięćdziesiąt y trzy płácić na Komorze máią *SarnStat* 394 [ogółem 30 r.].

Owa wżytek czas ktorego żył Máláleel był ósm set dziewięćdziesiąt y pięć lat/ á potym vmárł. *BibRadz Gen* 3/17, 5/30, I 418 c *marg*; *LeovPrzep C*; we dwieście dziewięćdziesiąt y pięć lat po potopie [urodził się]. *SkarŻyw* [282]; *WerGość* 262 [ogółem 6 r.].

Abowiem podałem tobie látá niepráwości ich/ według liczby trzech set y dziewięćdziesiąt dni *BibRadz Ez* 4/5, I 418c *marg*, *Ez* 4/9; Cynámonu bákár zá trzy stá y dziewięćdziesiąt fawow. *BielKron* 454v; *BudBib Ez* 4/5, 9, *Dan* 12/11; lat cztery stá y dziewięćdziesiąt lat/ do fkończenia obietnic zstárádawná o przyściu Mefyáfzowym/ y o Nowym Przymierzu vczynionyoh. *CzechRozm* 169v [ogółem 8 r.].

Wyrażenie: »dziewięćdziesiąt lat stary być« (1): Sára dziewięćdziesiąt lat stará będąc/ rodzić ma? *SkarŻyw* 285.

a. *W funkcji liczebnika porządkowego* (1) : Roku tyśiác pięćsetnego/ Dziewięćdziesiąt y trzećiego. Ciefząc fwe mizerne trofki/ To piśał Adam Czáhrowfki. *CzahTr* [D2]v.

Cf **DZIEWIĘCDZIESIĄTKROĆ,** **DZIEWIĘCDZIESIĄTKROTNY,**
DZIEWIĘCDZIESIĄTOLETNI, **DZIEWIĘCDZIESIĄTROZMAJITNY,**
[DZIEWIĘCDZIESIĘĆLETNY]

TK